

ไทยกับกระแสเศรษฐกิจโลก

พรายพล คุ้มทรัพย์ (ต.อ. 27)*

บทนำ

ในปัจจุบันเศรษฐกิจไทยมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจโลกอย่างมาก สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะเราจำเป็นต้องค้าขายเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าไทยกับสินค้าต่างประเทศที่เราผลิตไม่ได้ (หรือผลิตได้แต่ไม่มากพอ) นอกจากนี้ เรายังต้องอาศัยเงินทุนและเทคโนโลยีจากประเทศอื่นด้วย

ภายใต้สถานการณ์ที่กระแสเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสโลก การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศกลายเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั่วโลก ประเทศไทยอาศัยรายได้จากการส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว วิธีหนึ่งในการรักษาตลาดส่งออกคือการเจรจาให้ประเทศคู่ค้าเปิดตลาดให้สินค้าไทย แต่ในขณะเดียวกันประเทศอื่นๆ ก็เรียกร้องให้ไทยเปิดตลาดให้สินค้าของเขาเป็นการตอบแทน ข้อตกลงที่ประเทศจะเปิดตลาดให้กันและกันจึงเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศชนิดหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “การรวมกลุ่มทางการค้า” การรวมกลุ่มนี้มีทั้งในระดับหลายประเทศรวมตกลงกันหรือ “ระดับพหุภาคี” และในระดับคู่ประเทศตกลงกันหรือ “ระดับทวิภาคี”

ประเทศไทยได้เจรจาและมีข้อตกลงกับประเทศอื่นในทั้งสองระดับ ข้อตกลงทางการค้าระดับพหุภาคีที่สำคัญที่สุดคือข้อตกลงที่ทำผ่านองค์การการค้าโลก ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การนี้เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2537 โดยเป็นสมาชิกลำดับที่ 59 แต่เนื่องจากการเจรจาพหุภาคีต้องประสานผลประโยชน์ของกว่า 140 ประเทศที่หลากหลายกันไป จึงใช้เวลานานหลายปีกว่าจะตกลงกันได้ ทำให้หลายประเทศหันมาเจรจากับเฉพาะบางประเทศ บ้างก็เจรจาดตกลงกันระหว่างประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน บ้างก็จับคู่กับประเทศคู่ค้าสำคัญเพื่อเจรจากันในระดับทวิภาคี ประเทศไทยได้เดินตามกระแสโลกในด้านนี้ คือมีข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในรูปของเขตการค้าเสรีในกรอบข้อตกลง ASEAN (สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) และในช่วงเวลา 4 – 5 ปีที่ผ่านมาได้หันมาตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคีเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ

บทความนี้ต้องการจะอธิบายประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการเจรจาและข้อตกลงทางการค้าที่ประเทศไทยเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องจากประเด็นเหล่านี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันโดยไม่มีข้อยุติ การนำเสนอในบทความจึงมีลักษณะการให้ข้อมูลมากกว่าความเห็น และชี้ข้อดีข้อเสียของข้อตกลง

---

* ผู้เขียนขอบคุณ นายณพล สุโกไสย์ที่ช่วยรวบรวมข้อมูลอย่างถี่ถ้วนและรวดเร็ว เอกสารนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เติร์ชมอุดมศึกษาฟอรัม ครั้งที่ 1 เรื่อง “ยุทธศาสตร์ไทย ในกระแสโลก” ซึ่งจัดโดยสมาคมนักเรียนเก่าเตรียมอุดมศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในวันที่เสาร์ที่ 3 มิถุนายน 2549 ณ หอประชุม โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

อย่างรอบด้านและอย่างเป็นกลางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้ดุลพินิจอย่างเต็มที่ในการได้มาซึ่งข้อสรุปของตนเอง

บทบาทของไทยในองค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลกคืออะไร

องค์การการค้าโลก หรือ World Trade Organization (WTO) เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2538 จากผลของการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัยภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (The General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) มีสมาชิกจัดตั้งเริ่มแรก 76 ประเทศ

ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การการค้าโลกคนปัจจุบัน คือ นายปาสกาล ลามิ (Pascal Lamy) ซึ่งเริ่มปฏิบัติหน้าที่ต่อจาก นายสุภชัย พานิชภักดิ์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2548 ขณะนี้ WTO มีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 150 ประเทศ โดยมีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศสมาชิก WTO ด้วยกันคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 ของการค้าโลก

ไทยให้ความสำคัญกับการเจรจาการค้าพหุภาคีในกรอบ WTO เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ โดยไทยมีรายได้จากการส่งออกสูงขึ้นเรื่อยๆ จากมูลค่าการส่งออก 3,325 พันล้านบาท ในปี พ.ศ.2546 เพิ่มขึ้นประมาณ 3,875 พันล้านบาท และ 4,437 พันล้านบาท ในปี พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2548 ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ อาเซียน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ดังนั้น จึงจำเป็นที่ไทยจะต้องการให้มีกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศที่ชัดเจนเป็นธรรม เนื่องจากการใช้มาตรการทางการค้าใดๆ ของประเทศคู่ค้า ย่อมส่งผลกระทบต่อไทยอย่างเลี่ยงไม่ได้

การดำเนินงานของ WTO

WTO เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดกฎกติกาทางการค้าระหว่างประเทศ เป็นเวทีในการเจรจาลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้าเพื่อสนับสนุนให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปโดยเสรีมากยิ่งขึ้น บนพื้นฐานของการแข่งขันที่เป็นธรรมทั้งต่อประเทศเล็กและประเทศใหญ่ ภายใต้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ โปร่งใส เท่าเทียมผ่านระบบฉันทามติ และเน้นการใช้ภาษีเพียงอย่างเดียวเป็นเครื่องมือในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ นอกจากนี้ WTO ยังเป็นเวทีในกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเพื่อสร้างระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมและป้องกันการแข่งขันแบบไม่ยุติธรรม

WTO มีการเจรจาอย่างต่อเนื่อง เพื่อค่อยๆ เปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศตามความพร้อม และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก โดย WTO ได้กำหนดให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นพิเศษหรือ แต้มต่อแก่ประเทศกำลังพัฒนา (Special and Differential Treatment) เพื่อให้ประเทศสมาชิก สามารถเข้าร่วมในระบบการค้าพหุภาคีได้ WTO จึงเป็นองค์กรที่ไม่หยุดนิ่ง จะมีการเจรจาเพื่อ พัฒนาและสร้างกฎกติกาใหม่ๆ เพื่อรองรับวิวัฒนาการของการค้าระหว่างประเทศและรูปแบบ การค้าโลกที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง

การเป็นสมาชิกของ WTO ทำให้ประเทศสมาชิกมีสิทธิและข้อผูกพัน (Rights and Obligations) ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงต่างๆ ของ WTO กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศของ WTO นอกจากช่วยส่งเสริมให้การแข่งขันทางการค้าเป็นธรรมแล้ว ยังสร้างความมั่นใจให้แก่ทั้งผู้ค้า และผู้ลงทุน ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสามารถคาดการณ์และวางแผนการค้าระหว่างประเทศล่วงหน้าได้

ความตกลงภายใต้ WTO และพันธกรณีที่สมาชิกต้องปฏิบัติ

WTO กำกับดูแลความตกลงในหลายประเด็น (รายละเอียดเพิ่มเติมสามารถหาอ่านได้ที่ <http://www.wto.org>) สรุปความตกลงสำคัญได้ ดังนี้

ความตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตร กำหนดให้เปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น การ กำหนดปริมาณ หรือการห้ามการนำเข้า เป็นมาตรการภาษีศุลกากรทั้งหมด (tariffication) โดย ประเทศพัฒนาแล้วจะต้องลดภาษีลงร้อยละ 36 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดภาษี ลงร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี และแต่ละรายการสินค้าจะต้องลดลงอย่างน้อยร้อยละ 10 นอกจากนี้ สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วจะต้องลดมาตรการอุดหนุนภายในที่บิดเบือนการค้าลงร้อยละ 20 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องลดลงร้อยละ 13 ภายใน 10 ปี ส่วนการอุดหนุนการ ส่งออก ให้ประเทศพัฒนาแล้วลดปริมาณสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนส่งออกลงร้อยละ 21 และลดเงิน อุดหนุนส่งออกลงร้อยละ 36 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาลดปริมาณสินค้าที่ได้รับการ อุดหนุนส่งออกลงร้อยละ 14 และลดการให้เงินอุดหนุนส่งออกร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี เป็นต้น

ความตกลงสิ่งทอและเสื้อผ้า ประเทศผู้นำเข้าจะต้องปรับตัว โดยค่อยๆ ยกเลิกมาตรการ จำกัดการนำเข้าหรือโควตานำเข้าทั้งหมดไปภายใน 10 ปี นับจากปี พ.ศ.2538 และในช่วง 10 ปี รายการใดที่ถูกจำกัดโควตาก็จะต้องขยายโควตาให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ก็ให้ลดจำนวนรายการ สินค้าที่มีการจำกัดโควตาด้วย

ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมีหลักการสำคัญๆ ทำนองเดียวกับ GATT แต่เนื่องจากเป็นความตกลงใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นจากการเจรจารอบอุรุกวัย จึงมี หลักการสำคัญๆ ไม่กี่ประการ เช่น Most Favored-Nation (MFN) ความโปร่งใส และการเปิดเสรี การค้าบริการ เป็นต้น

ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า กำหนดขอบเขตและมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญๆ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ การออกแบบวงจรรวม ชี้อาณัติศาสตร์ และความลับทางการค้า

ความเข้าใจว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาท เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิก WTO ดำเนินการร้องเรียนความเสียหายที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงการค้าฉบับใดฉบับหนึ่งที่อยู่ภายใต้การดูแลของ WTO โดยกำหนดบทบัญญัติให้ประเทศที่ถูกฟ้องต้องดำเนินการตามผลการตัดสินของคณะลูกขุน อย่างไรก็ตาม ประเทศดังกล่าวสามารถขออุทธรณ์ได้ หากไม่พอใจผลการพิจารณา แต่จะต้องเป็นการอุทธรณ์ในเฉพาะประเด็นทางกฎหมายเท่านั้น และเมื่อคณะอุทธรณ์ได้ตัดสินออกมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดประเทศที่ถูกฟ้องและคู่กรณีจะต้องปฏิบัติตามคำตัดสินนั้นๆ โดยไม่มีเงื่อนไข

การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนา มีบทบัญญัติให้ประเทศพัฒนาแล้วให้แต้มต่อ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยปรากฏอยู่ในความตกลงต่างๆ เช่น ความตกลงเกษตร ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุน เป็นต้น

ความตกลงว่าด้วยสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Agreement : ITA) เป็นความตกลงภายหลังการเจรจาอบอุรุกวัย โดยสมาชิก WTO 47 ประเทศ มีการค้าสินค้า IT รวมกันประมาณร้อยละ 93 ของการค้า IT โลก ตกลงจะลดภาษีศุลกากรสินค้า IT ลงเหลือศูนย์ภายในปี พ.ศ.2543 (ประเทศกำลังพัฒนาขยายเวลาได้ถึงปี พ.ศ.2548 เฉพาะบางรายการสินค้า)

ความคืบหน้าล่าสุดของการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบโดฮา

การประชุมการค้าพหุภาคีรอบโดฮา (WTO Doha Round) เกิดจากผลของการประชุมระดับรัฐมนตรี ครั้งที่ 4 ของ WTO ที่เมืองโดฮา ประเทศกาตาร์ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2544 โดยได้เริ่มการประชุมตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2545 และกำหนดสิ้นสุดลงในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2548

การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกเจรจาเปิดเสรีทางการค้าในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การค้าสินค้าเกษตร การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม การเปิดตลาดการค้าบริการ เป็นต้น ตลอดจนให้มีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามพันธกรณีของข้อตกลงรอบอุรุกวัยซึ่งเป็นรอบก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามการประชุมดังกล่าวยังคงไม่มีทีท่าว่าจะได้ข้อสรุป จนกระทั่งเข้าสู่การประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 5 ของ WTO ณ เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก ในเดือนกันยายน พ.ศ.2546 แต่ก็ยังประสบความล้มเหลวจากการที่ประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและกลุ่มสหภาพยุโรปมีความพยายามจะบรรจุประเด็นการเจรจาใหม่ที่เรียกว่า Singapore Issues โดยหลีกเลี่ยงการดำเนินการตามข้อตกลงในการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยในประเด็นเกี่ยวกับสินค้า

เกษตร ขณะที่ประเทศโลกที่สามนำโดยกลุ่ม G20+ ยืนยันที่จะไม่ยอมรับ Singapore Issues และเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาปฏิบัติตามระเบียบการค้าเกษตรที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

ภายหลังจากความล้มเหลวที่เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก ประเทศสมาชิก WTO หลายประเทศได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดข้อตกลงเบื้องต้นระดับหนึ่งในการจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตร หรือที่เรียกว่า July 2004 Package และพยายามขับเคลื่อนการประชุมการค้ารอบโดฮาให้บรรลุผลในการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 6 ณ ประเทศฮ่องกง ระหว่างวันที่ 13-18 ธันวาคม พ.ศ.2548 ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่สามารถสร้างข้อสรุปที่เป็นที่พอใจของทุกฝ่ายได้ แต่อย่างน้อยที่สุดก็ยังคงสามารถสรุปข้อตกลงเบื้องต้นได้ 2 ประการ คือ ประการแรก ภาติ WTO ตกลงที่จะยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกทุกรูปแบบภายในปี พ.ศ.2556 และประการที่สอง ภาติ WTO ตกลงที่จะจัดระเบียบการค้าเพื่อเกื้อกูลกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (The Least-Developed Countries) เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งมั่นที่จะให้การเจรจาการค้ารอบโดฮาเป็นการเจรจาเพื่อการพัฒนา (Doha Development Round) อย่างแท้จริง โดยการเปิดตลาดรับสินค้าจากประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด โดยได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้า และไม่มีการกำหนดโควตา รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางการค้า (Aid for Trade)

บทบาทของไทยใน WTO

จากความสำคัญของ WTO ดังที่กล่าวข้างต้น ทำให้ไทยต้องแสดงบทบาทใน WTO เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของไทย ทั้งในฐานะผู้ส่งออก และในฐานะที่จะต้องให้การคุ้มครองปกป้องสินค้าและบริการที่มีความอ่อนไหวภายในประเทศ รวมถึงในฐานะประเทศกำลังพัฒนาขนาดกลางในเวทีการค้าโลก

นอกจากไทยจะได้เข้าร่วมการประชุมต่างๆ และเจรจาในนามของประเทศไทยแล้ว ไทยยังได้เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีท่าทีที่สอดคล้องกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องสถานการณ์การเจรจา เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มประเทศ ตลอดจนเพื่อให้การผลักดันประเด็นต่างๆ ของไทยมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นด้วย เช่น ร่วมกับกลุ่มเคร์นส์และกลุ่ม G20 ในการเจรจาเกษตร กลุ่ม AD Friends ในการเจรจากฎระเบียบ กลุ่มอาเซียนในการเจรจาเพื่อจัดทำกฎปกป้องฉุกเฉินสำหรับการค้าบริการ และกลุ่ม GI Friends เพื่อผลักดันเรื่องการขยายสินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และร่วมกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เพื่อผลักดันเรื่องการแก้ไขปัญหายาจำเป็น เป็นต้น

- กลุ่มเคร์นส์ ไทยเป็นพันธมิตรกับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา เพื่อผลักดันการเปิดตลาดสินค้าเกษตร
- กลุ่ม AD Friends ไทยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น แคนาดา นอร์เว และประเทศกำลังพัฒนา เช่น เกาหลี ซิลี ฮ่องกง สิงคโปร์ เป็นต้น เพื่อร่วมกันผลักดันการปรับปรุง

แก้ไขความตกลง AD ให้ลดการใช้ดุลพินิจของผู้ไต่สวน และมีความชัดเจน เป็น
ธรรมมากขึ้น

- กลุ่ม GI Friends ไทยเป็นพันธมิตรกับสหภาพยุโรป อินเดีย เพื่อผลักดันให้มีการ
ขยายความคุ้มครองสินค้าที่จะได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- กลุ่ม G20 ไทยได้เข้าร่วมกับประเทศกำลังพัฒนา เช่น บราซิล จีน อินเดีย
อินโดนีเซีย เป็นต้น เพื่อสร้างพลังต่อรองกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ และ
สหภาพยุโรป ให้เปิดตลาด เลิกการอุดหนุนส่งออกและผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งหาก
ไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรเหล่านี้คงจะเป็นเรื่องลำบากที่จะต่อรองกับประเทศ
ขนาดใหญ่ให้เปิดเสรีเกษตร

ไทยได้ประโยชน์อะไรจาก WTO

การที่ไทยเป็นสมาชิก WTO ทำให้ไทยได้รับประโยชน์จากการที่สมาชิกจำนวน 150
ประเทศ ครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วโลก ทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา จะต้องปฏิบัติ
ตามหลักการค่าเสรี และเป็นธรรมของ WTO นอกจากนี้ ยังได้รับประโยชน์จากหลักการทั่วไปของ
WTO เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Most Favored-Nation : MFN และ National Treatment)
หลักการเรื่องความโปร่งใส หลักการคุ้มครองผู้ผลิตภายในด้วยภาษีศุลกากรเท่านั้น เป็นต้น รวมทั้ง
ประโยชน์จากพันธกรณีที่สมาชิกผูกพันไว้ในความตกลงย่อยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลดภาษี
ศุลกากร การอุดหนุน และอุปสรรคทางการค้าต่างๆ การเปิดเสรีสินค้าเกษตร การเปิดเสรีสินค้าสิ่ง
ทอ การใช้มาตรการสุขอนามัยต่างๆ ต้องเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น จึง
เป็นส่วนสำคัญของการสร้างความมั่นใจให้แก่ทั้งผู้ค้าและผู้ลงทุนซึ่งสามารถคาดการณ์และวางแผน
การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศล่วงหน้าได้ ส่วนผู้บริโภคก็มีช่องทางในการเลือกสินค้าและ
บริการสำหรับการบริโภคได้มากขึ้น และได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น และราคาถูกลง
จากผลของการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศ

ที่สำคัญไทยมีเวทีในการร้องเรียนข้อพิพาททางการค้า และมีแนวร่วมในการต่อสู้กับ
ประเทศใหญ่ในกรณีที่ประเทศเหล่านั้นมีการใช้มาตรการที่บิดเบือนการค้า ทำให้ไทยได้รับ
ประโยชน์ และขณะคดีที่ประเทศอื่นๆ กีดกันการค้าในหลายกรณี เช่น

- กรณีกำหนดราคาอ้างอิงนำเข้าข้าวของสหภาพยุโรป ไทยขอหารือ และเจรจาตกลง
ได้โดยสหภาพยุโรปเพิ่มโควตาแป้งมันสำปะหลัง และลดภาษีนำเข้าข้าวให้เป็น
การชดเชย
- กรณีที่สหรัฐอเมริกา นำเรื่องการอนุรักษ์เต่าทะเลมาเป็นข้ออ้างในการกีดกันการ
นำเข้ากุ้ง ซึ่งไทยยกเรื่องขึ้นฟ้องใน WTO และสามารถแก้ไขปัญหาได้

- กรณีที่อียิปต์ห้ามนำเข้าปลาทูนากระป๋องของไทย โดยอ้างว่าผลิตจากน้ำมันถั่วเหลือง GMOs ซึ่งไทยได้ขอหารือกับอียิปต์ภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทของ WTO และสามารถผลักดันให้อียิปต์ยกเลิกมาตรการได้
- กรณีพิพาทเรื่องน้ำตาล ไทยได้ร่วมกับออสเตรเลีย และบราซิล ฟ้องสหภาพยุโรป ที่ให้การอุดหนุนส่งออกน้ำตาล
- กรณีพิพาทเรื่องไก่หมักเกลือ ไทยได้ขอให้ WTO จัดตั้งคณะผู้พิจารณาเพื่อตัดสินกรณีสหภาพยุโรปปรับพิทักษ์สิทธิศุลกากรไก่หมักเกลือ
- กรณีกฎหมาย Byrd Amendment ของสหรัฐอเมริกา ไทยได้ร่วมกับสมาชิก WTO เช่น สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย และออสเตรเลีย เป็นต้น ฟ้องสหรัฐอเมริกา เรื่องกฎหมาย Byrd Amendment ที่ให้สหรัฐอเมริกา นำเงินที่เก็บได้จากการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด มาตั้งเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมภายใน ซึ่งองค์การระงับข้อพิพาทของ WTO ตัดสินให้สหรัฐอเมริกา แพ้คดี และต้องปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับความตกลง
- การมีตลาดที่เปิดกว้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการลดภาษีของประเทศสมาชิกต่างๆ โดยเฉพาะตลาดส่งออกสำคัญของไทย เช่น สหรัฐอเมริกา ลดภาษีสินค้า อุตสาหกรรมและประมง โดยเฉลี่ยลงจากร้อยละ 5.5 เหลือร้อยละ 3.5 สหภาพยุโรปลดภาษีลงจากร้อยละ 5.7 เหลือร้อยละ 4.3 ญี่ปุ่นลดภาษีลงร้อยละ 3.7 เหลือร้อยละ 1.4 เป็นต้น ทำให้การส่งออกของไทยขยายตัวอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา เช่น ในปี พ.ศ.2538 ไทยสามารถส่งข้าวไปขายในตลาดญี่ปุ่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา รวมกันประมาณ 414,738 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 617,200 ตัน ในปี พ.ศ.2542 นอกจากนี้ จากที่ปี พ.ศ.2538 ไทยสามารถส่งออกเนื้อไก่แช่เย็นแช่แข็งไปยังทั้งสามตลาดรวมกัน 135,129 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 197,911 ตัน ในปี พ.ศ.2542

ในด้านการรักษาผลประโยชน์ ไทยได้ใช้ WTO เป็นเวทีเจรจารักษาผลประโยชน์ต่างๆ เช่น

- เจรจากับจีนภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ส่งผลให้จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ในปี พ.ศ.2544 แต่จีนก็ต้องปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ภายในประเทศให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของ WTO เช่น การยกเลิกระบบ dual price การปรับปรุงกฎระเบียบเรื่องแรงงาน ที่ทำให้จีนมีความได้เปรียบในทางการค้ามานานเพราะสามารถขายสินค้าได้ไม่ต้องคำนึงถึงต้นทุน การปรับลดภาษีศุลกากรทั้งในส่วนสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม เป็นต้น ขณะเดียวกันสมาชิกยังสามารถถือว่าจีนเป็นประเทศที่ไม่ใช่ตลาด (non market economy) ในการไต่สวน

มาตรการ AD กับจีน เป็นต้น การเจรจากับจีนภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO เป็นผลให้จีนยอมเปิดตลาดข้าว และน้ำตาลให้ไทย โดยปรับมาตรการนำเข้าข้าว และน้ำตาลจากระบบโควตามาใช้โควตาภาษี เช่น เปิดตลาดข้าวให้ไทยในปี พ.ศ.2547 ถึง 5.32 ล้านตัน โดยเรียกเก็บภาษีนำเข้าข้าว ร้อยละ 1 เป็นต้น และจีนตกลงที่จะลดอัตราภาษีนำเข้ายางพาราไทยจากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 20

- เสร็จกับซาอุดีอาระเบียภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งไทยสามารถตกลงสองฝ่าย และทำบันทึกความเข้าใจกับซาอุดีอาระเบีย เรื่องการเข้าเป็นสมาชิก WTO ได้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 โดยซาอุดีอาระเบียจะต้องปรับมาตรการและนโยบายการค้าให้สอดคล้องกับความตกลง WTO ตลอดจนจะต้องลดภาษีเพิ่มเติมให้กับสินค้าออกสำคัญของไทย เช่น แป้งข้าวเจ้า น้ำสับปะรด และเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น ตลอดจนต้องยอมเปิดตลาดการค้าบริการ เช่น ในสาขาก่อสร้าง โรงพยาบาล การศึกษา และภัตตาคาร เป็นต้น
- เสร็จกับรัสเซียภายใต้กระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของรัสเซีย ไทยได้ขอให้รัสเซียแก้ไขปัญหาเรื่องการควบคุม และจัดสรรโควตาไก่ ปรับปรุงข้อเสนอด้านการค้าบริการ โดยเฉพาะการเข้าไปทำงานของคนไทยในรัสเซีย เป็นต้น
- กรณีการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป ไทยได้ร่วมกับสมาชิกอื่น เช่น ฮังการี ออสเตรีย เพื่อหารือแลกเปลี่ยนความเห็นเรื่องการขยายสมาชิกของสหภาพยุโรป ตลอดจนหยิบยกข้อกังวลของไทยในประเด็นต่างๆ ขึ้นสอบถามสหภาพยุโรปในเวทีการประชุมต่างๆ ของ WTO เช่น การใช้มาตรการ AD และการกำหนดโควตาสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

ประเด็นความเสี่ยงต่อการสูญเสียผลประโยชน์ของไทยในเวที WTO

ผลการเจรจาการค้ารอบโดฮาที่เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.2544 ยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก เพราะประเทศสมาชิกยังไม่สามารถตกลงสูตรและตัวเลขการลดอัตราภาษีสินค้า การแบ่งลำดับการอุดหนุนและตัวเลขที่อุดหนุนสินค้าเกษตร รวมถึงความคืบหน้าการเปิดเสรีการค้าบริการ ดังนั้นในขณะนี้จึงเป็นเพียงการรับรองร่างปฏิญญาของที่ประชุมระดับรัฐมนตรี ซึ่งคณะมนตรีทั่วไป WTO ได้รับรองเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2548 ร่างปฏิญญาดังกล่าวเป็นรายงานความคืบหน้าของการเจรจาในประเด็นต่างๆ ที่เสนอให้ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีตัดสินใจเรื่องกำหนดระยะเวลาที่จะขยายการเจรจาออกไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าร่างปฏิญญาดังกล่าวจะเป็นเพียงรายงานความคืบหน้า

ในการเจรจาในประเด็นต่างๆ เท่านั้น แต่ร่างดังกล่าวถูกวิพากษ์ทั้งในเรื่องกระบวนการจัดทำและในเรื่องเนื้อหา

กระบวนการจัดทำความตกลงของ WTO อาศัยหลักฉันทมติ แต่การตัดสินใจในประเด็นการเจรจาต่างๆ นั้น กลับเป็นการตัดสินใจในเบื้องต้นจากประเทศมหาอำนาจเพียงบางประเทศ และการจัดทำรายงานของประธานกลุ่มการประชุมก็มิได้แสดงข้อเสนอต่างๆ ของประเทศสมาชิกอย่างครบถ้วน เช่น ภาคผนวกในส่วนของการค้าบริการกลับไม่มีประเด็นเรื่องมาตรการปกป้องฉุกเฉิน (Emergency Safeguard Measure) ตามที่ประเทศกำลังพัฒนาเสนอ

ส่วนในทางด้านเนื้อหาของร่างปฏิญญา แม้ว่าร่างปฏิญญาจะเสนอประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนา แต่กลับไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ ร่างปฏิญญามุ่งไปยังเรื่องการเกษตร การเข้าถึงตลาดที่มีใช้สินค้าเกษตร และการเปิดเสรีการค้าบริการเป็นหลัก โดยมีเนื้อหาเอื้อประโยชน์แก่ประเทศพัฒนาแล้วในประเด็นต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงประเภทมาตรการอุดหนุนภายในประเทศ (Box Shifting) การเสนอให้ใช้สูตรการลดภาษีแบบสวิตเซอร์แลนด์สำหรับการลดอัตราภาษีสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร และการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการโดยการเจรจารายสาขา (Sectoral Initiative) และการเจรจาหลายฝ่าย (Plurilateral Negotiation) ซึ่งหากประเทศสมาชิกรับรองร่างปฏิญญาดังกล่าวจะเป็นการสร้างภาระแก่ประเทศกำลังพัฒนามากเกินไป ขณะที่การลดอัตราภาษีสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตรอย่างมากจะเป็นการตัดช่องทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศกำลังพัฒนา และจะผูกพันให้เกิดข้อจำกัดของการเจรจาการค้าระหว่างประเทศในอนาคต จนกลายเป็นข้อจำกัดสำหรับการพัฒนาประเทศในประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทย

ประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปทราบถึงความขัดแย้งในเป้าหมายการเจรจาระหว่างประเทศตนกับประเทศกำลังพัฒนากลุ่มต่างๆ และกำลังเผชิญกับการร่วมมือกันของประเทศกำลังพัฒนากลุ่มต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยหลายกลุ่มประเทศ เช่น G20 G33 G90 G110 ACP และกลุ่มประเทศผู้ผลิตฝ้ายในแอฟริกาตะวันตก ดังนั้น ในการเจรจาต่อรอง แนวทางที่สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป กำลังดำเนินการอยู่ คือ อาศัยความขาดเอกภาพของประเทศกำลังพัฒนาในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับประเทศกำลังพัฒนากลุ่มต่างๆ ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นที่จะทำให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันถูกบั่นทอนลงไป

ไทยในฐานะสมาชิก WTO ที่กำลังเผชิญกับปัญหาความล่าช้าในการเจรจา จึงอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการสูญเสียผลประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ ภายใต้สถานการณ์นี้ หากไทยยังต้องการเป็นส่วนหนึ่งของบริบทการค้าโลก เวทีการเปิดเสรีทางการค้ายังคงมีความจำเป็นที่ไทยจะต้องเข้าไปมีบทบาท เนื่องจากแม้ว่าความตกลงของ WTO จะไม่เอื้อผลประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนาอย่างที่คาดหวัง แต่เวที WTO ก็ยังเป็นเวทีที่ไทยสามารถเข้าไปมีบทบาทร่วมกับประเทศต่างๆ เช่น กลุ่ม G20 เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการเจรจากับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น

ประเด็นการลดการอุดหนุนสินค้าเกษตร นอกจากนี้ WTO ยังมีกระบวนการระงับข้อพิพาทที่อำนวยความสะดวกให้ประเทศกำลังพัฒนาฟ้องร้องประเทศพัฒนาแล้วได้

ประเทศไทยกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) คืออะไร

เขตการค้าเสรี หรือ FTA คือ การรวมตัวของกลุ่มประเทศเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงเป็นร้อยละ 0 และครอบคลุมรายการสินค้าที่ค้าขายระหว่างกันให้มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่มสมาชิก โดยในอดีตนั้น การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีเน้นการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า โดยการลดเลิกภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นสำคัญ ตัวอย่างข้อตกลงดังกล่าวเช่น ข้อตกลงที่ประเทศไทยทำกับกลุ่มประเทศอาเซียน จีน และออสเตรเลีย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีในระยะหลังครอบคลุมธุรกรรมหลายด้านมากขึ้น โดยรวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ ด้านการลงทุน ด้านทรัพย์สินทางปัญญา และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) เป็นต้น โดยข้อตกลงดังกล่าวอาจจะกว้างขวางกว่าข้อผูกพันที่มีต่อองค์การค้าโลกเสียอีก ตัวอย่างเช่น ข้อตกลงที่สหรัฐอเมริกาทำกับประเทศสิงคโปร์ และชิลี และข้อตกลงที่จะทำกับประเทศไทย เป็นต้น

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2510 และเป็นการรวมตัวกันเพื่อเร่งรัดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่างๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ การศึกษา การขนส่งและคมนาคม และด้านอื่นๆ

ในปี พ.ศ.2520 รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยสิทธิพิเศษทางการค้าอาเซียน หรือ ASEAN PTA (Preferential Trading Arrangements : PTA) ซึ่งเป็นการให้สิทธิพิเศษโดยสมัครใจในการลดภาษีศุลกากรขาเข้าสำหรับสินค้าที่ค้าขายกันในกลุ่ม อาเซียนได้พยายามศึกษาหาแนวทางที่จะขยายการค้าระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกัน และในเดือนมกราคม พ.ศ.2535 ที่ประชุมผู้นำอาเซียนได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของไทยให้

เริ่มจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งได้รวมก่อตั้ง AFTA ขึ้นในขณะนั้นมีเพียง 6 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาภายหลังอาเซียนได้ขยายจำนวนสมาชิกเป็น 10 ประเทศ โดยเวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเพิ่มเติม อาเซียนจึงเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่กลุ่มหนึ่งของโลก มีประชากรรวมกันกว่า 500 ล้านคน

หลังจากการจัดตั้ง AFTA ในปี พ.ศ.2536 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนได้ขยายตัวทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง เช่น

- ในปี พ.ศ.2537 ได้เร่งรัดการลดภาษีตามเป้าหมายของ AFTA จากภายในเวลา 15 ปี เป็น 10 ปี นำสินค้าซึ่งเดิมยกเว้นลดภาษีชั่วคราวเข้ามาลดภาษี ขยายขอบเขตสินค้าที่ต้องลดภาษีให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรไม่แปรรูป ขยายขอบเขตความร่วมมืออาเซียนไปสู่ด้านการขนส่งและสื่อสาร สาธารณูปโภค บริการ และทรัพย์สินทางปัญญา
- ในปี พ.ศ.2538 เร่งรัด AFTA โดยขยายรายการสินค้าที่จะลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ.2543 และให้มีรายการที่ลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ให้มากที่สุด และให้เริ่มเปิดการเจรจาเพื่อเปิดเสรีบริการ ให้พิจารณาการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน และให้มีโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม เพื่อเสริมสร้างอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการให้สิทธิประโยชน์ส่วนลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5
- ในปี พ.ศ.2542 ประกาศให้ AFTA เป็นเขตการค้าเสรีที่แท้จริง โดยจะลดภาษีสินค้าทุกรายการลงเหลือร้อยละ 0 ภายในปี พ.ศ.2553 สำหรับสมาชิกเดิม และภายในปี พ.ศ. 2558 สำหรับสมาชิกใหม่

การประเมินโดยรวมสรุปได้ว่า ไทยได้รับประโยชน์จาก AFTA โดยสามารถขยายตลาดไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้มากขึ้น เขตการค้าเสรีทำให้ตลาดอาเซียนโดยรวมมีขนาดใหญ่ขึ้น มีผลให้ดึงดูดเงินจากประเทศนอกกลุ่มเข้ามาลงทุนในไทยและประเทศอาเซียนอื่นๆ เพื่อผลิตขายสินค้าในตลาดอาเซียนมากขึ้น

ความคืบหน้าของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีของไทย

ภายหลังการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไทยได้รับเร่งดำเนินการเพื่อเป้าหมายของการเป็นผู้นำด้านการค้าเสรีภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแม้ว่าในสมัยที่ 1 ของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การดำเนินการดังกล่าวจะชะงักตัวลงไปในระยะหลังเนื่องจากกระแสการต่อต้านและคัดค้านจากภาคประชาชน แต่เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 2 กลับพบว่าได้เริ่มดำเนินการจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ มากยิ่งขึ้น

โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีการทำความตกลงการค้าเสรีในระดับทวิภาคีรวมทั้งสิ้น 10 ฉบับ กับ 8 ประเทศ และ 2 กลุ่มประเทศ โดยแบ่งตามระดับความคืบหน้าของการเจรจา ดังนี้

1. ความตกลงฉบับสมบูรณ์

ประเทศคู่เจรจาที่ไทยบรรลุข้อตกลงฉบับสมบูรณ์และได้ลงนามในความตกลงร่วมกันแล้ว มี 2 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- **ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement : TAFTA)**

ภายหลังการลงนามในความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับออสเตรเลียเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2547 ความตกลงดังกล่าวได้เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2548 เป็นต้นมา โดยในระหว่างที่ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเจรจาแล้ว และอยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อการลงนามในความตกลงฯ นั้น หลายฝ่ายได้แสดงความกังวลถึงผลกระทบที่จะตามมาหลังจากความตกลงฯ ในประเด็นของผลกระทบต่อเกษตรกร โคนม และ โคนม เนื่องจากประเทศไทยนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมจากออสเตรเลีย เป็นจำนวนร้อยละ 60 ของปริมาณการนำเข้านมทั้งหมด คิดเป็นเงินประมาณ 10,000 ล้านบาท/ปี อัตราภาษีเดิมที่ใช้เรียกเก็บกีดกันรายได้ของผู้เลี้ยงโคนมไทยมากอยู่แล้ว หากจะเปิดการค้าเสรีก็จะทำให้เกษตรกรไทยผู้ผลิตน้ำนมดิบจำนวน 150,000 คนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง เนื่องจากในขณะนี้การผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศ ยังไม่เพียงพอกับความต้องการในประเทศ โดยผลิตได้ 2,100 ตัน/วัน ในขณะที่ความต้องการมีถึงวันละ 4,000 ตัน และเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตแล้วพบว่าไทยไม่สามารถแข่งขันกับออสเตรเลียได้ ในปัจจุบัน ผลกระทบดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเพราะการลดภาษีค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น การศึกษาประเด็นนี้จึงต้องเป็นการพิจารณาในระยะยาว ซึ่งน่าจะแสดงผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม พบว่าเพียงระยะเวลา 2 เดือนแรกหลังจากความตกลงฯ เริ่มมีผลบังคับใช้ ไทยขาดดุลออสเตรเลียสูงถึง 6.6 พันล้านบาท โดยมีสาเหตุจากการนำเข้าทองคำเพื่อการเก็งกำไร จากสถานการณ์ราคาน้ำมันที่สูงขึ้น และค่าเงินบาทมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้น โดยการนำเข้าทองคำในช่วงดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 50 ของการนำเข้าจากออสเตรเลียทั้งหมด

ขณะที่การส่งออกของไทยไปออสเตรเลีย พบว่า มีมูลค่าสูงขึ้นกว่าช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน แต่สินค้าหลักที่มีการส่งออกยังเป็นสินค้าอุตสาหกรรม เช่น รถบรรทุกขนาดเล็กชนิดแวน และปิคอัพ คิดเป็นร้อยละ 28 ของการส่งออกทั้งหมด ส่วนสินค้าเกษตรรวมทั้งผลไม้กลับไม่สามารถส่งออกได้เพิ่มมากขึ้นตามที่คาดการณ์เอาไว้ ทั้งนี้เนื่องจากออสเตรเลียยังคงมีมาตรการที่เข้มงวดในการนำเข้า แม้จะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 แล้วก็ตาม

- **ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย – นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership Agreement)**

ไทยกับนิวซีแลนด์เริ่มต้นเจรจาเพื่อทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างกันตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2547 แล้วเสร็จเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2547 ก่อนที่ผู้นำรัฐบาลของทั้งสองฝ่ายจะประกาศสรุปผลการเจรจาเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2547 ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ต่อมา นายทง พิทยะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของไทย และนาย Jim Sutton รัฐมนตรีกระทรวงการค้านิวซีแลนด์ร่วมลงนามในความตกลงฯ รวมถึงข้อตกลงว่าด้วยแรงงานและสิ่งแวดล้อม (Arrangement on Labour and Environment) เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2548 โดยความตกลงดังกล่าวได้เริ่มต้นมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2548 เป็นต้นมา คาดกันว่าความตกลงนี้จะส่งผลลบต่อเกษตรกร โคนมของไทยเช่นเดียวกับกรณีของออสเตรเลีย เพราะนิวซีแลนด์มีความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์นมได้ไม่แพ้ออสเตรเลีย

2. กรอบความตกลงและการตกลงเบื้องต้น

ประเทศคู่เจรจาที่ไทยบรรลุการเจรจาความตกลงเบื้องต้นแล้ว ได้แก่ บาห์เรน จีน อินเดียเปรู และกลุ่ม BIMST-EC โดยมีการลงนามในกรอบความตกลง (Framework Agreement) เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาต่อไป รวมถึงอาจมีการลงนามในความตกลงการเร่งลดภาษีเบื้องต้นก่อนจำนวนหนึ่ง เช่น ในกรณีของความตกลงที่จัดทำกับบาห์เรน จีน และอินเดีย อย่างไรก็ตามกรมเจรจาการค้าได้ให้ข้อมูลว่า ไทยจะไม่เจรจาความตกลงในลักษณะดังกล่าวอีก เพราะทำให้เกิดปัญหาและความล่าช้า โดยจะเน้นเจรจาเพื่อให้ได้ความตกลงที่สมบูรณ์ทั้งการเปิดเสรีการค้า การบริการ และการลงทุนไปพร้อมๆ กัน

- **กรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจ ไทย-บาห์เรน (Thailand – Bahrain Framework Economic Partnership Agreement)**

กรอบความตกลงฯ ดังกล่าวเป็นความตกลงการค้าระดับทวิภาคีฉบับแรกของไทยที่ทำกับประเทศในตะวันออกกลาง โดยไทยมุ่งหวังที่จะใช้เขตการค้าเสรี ไทย - บาห์เรนเพื่อเป็นประตูสู่การค้าและการลงทุนในกลุ่มประเทศคณะมนตรีความร่วมมืออ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council : GCC) ซึ่งประกอบด้วย บาห์เรน กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โอมาน ซาอุดีอาระเบีย และคูเวต

ทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย – บาห์เรน เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2545 ก่อนที่จะมีการลงนามในกรอบความตกลงเพื่อเร่งลดภาษีสินค้าจำนวน 626 รายการตามแผนงานเร่งลดภาษี (Early Harvest Program) และเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2545 เป็นต้นมา แม้ว่าทั้งสองฝ่ายมีแผนการที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีโดยสมบูรณ์ แต่ความคืบหน้าในการเจรจาไม่มากนัก

- **ความตกลงการเร่งลดภาษีสินค้าไทย – จีน**

ความตกลงการเร่งลดภาษีระหว่างไทยกับจีนเริ่มมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เป็นความตกลงภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน – จีน (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN – China) โดยสินค้าที่ทำการเร่งลดภาษีดังกล่าวนั้นจำกัดอยู่เพียงสินค้าในพิกัดภาษี 07 – 08 ได้แก่ สินค้าผักและผลไม้

ภาครัฐเชื่อว่าการจัดทำความตกลงดังกล่าวเพื่อเป็นการนำร่องการเปิดเสรีล่วงหน้านั้น จะเป็นการขยายตลาดสินค้าเกษตรของไทยไปสู่ผู้บริโภคจำนวนมาก เนื่องจากจำนวนประชากรของจีนมีมากกว่าไทยหลายเท่าตัว การเร่งลดภาษีดังกล่าวจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออกของไทย แต่หลังจากความตกลงดังกล่าวเริ่มมีผลบังคับใช้ พบว่า แม้ว่าจีนจะลดภาษีสินค้าเกษตรที่นำเข้าจากไทย แต่มีการนำมาตรการที่มีใช่อื่น (Non – Tariff Barriers: NTB) มาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะการตรวจสอบด้านสุขอนามัยที่เข้มงวด รวมไปถึงปัญหาด้านมาตรการทางการค้าของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน เช่น การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มระหว่างมณฑล นอกจากนี้ ผู้ส่งออกของไทยยังต้องเผชิญปัญหาด้านการขนส่งและระบบกระจายสินค้าในจีนอีกด้วย ดังนั้น การส่งออกผักและผลไม้ในพิกัด 07 – 08 ของไทยไปยังจีนจึงมิได้เพิ่มมากขึ้นอย่างที่คาดการณ์ไว้

ในทางตรงกันข้าม การเร่งลดภาษีระหว่างกันของทั้งสองฝ่ายทำให้สินค้าจากจีนไหลทะลักเข้าสู่ไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผักและผลไม้เมืองหนาวที่จีนได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ที่ส่งผลถึงต้นทุนการผลิต เมื่อผนวกความได้เปรียบดังกล่าวของจีนกับมาตรการรองรับที่ไม่เพียงพอของรัฐบาลไทย จึงส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมของไทย ตั้งแต่เกษตรกรผู้ผลิต พ่อค้ารายย่อย ตลอดจนโครงการหลวง

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ กระเทียม หอมแดง และหอมหัวใหญ่ ที่แม้จะมีกล่าวอ้างว่าสินค้าไทยมีคุณภาพสูงกว่าและมีรสชาติดีกว่า แต่เนื่องจากสินค้าจากจีนมีราคาต่ำกว่ามากจึง

สามารถติดตามได้โดยง่าย ทำให้ผู้ผลิตสินค้าทั้ง 3 รายการดังกล่าวประสบปัญหาอย่างมาก ขณะที่มาตรการแก้ไขปัญหาที่มีความยากลำบากในทางปฏิบัติ เนื่องจากเกษตรกรสามารถปรับตัวได้ยาก โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงความชำนาญในการผลิตสินค้าเฉพาะอย่าง

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าจะมีแต่สินค้าที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากความตกลงดังกล่าว สินค้าออกบางชนิดของไทยก็สามารถส่งออกได้มากขึ้นหลังจากความตกลงฯ เริ่มมีผลบังคับใช้ เช่น ลำไย แต่กลายเป็นว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงมิใช่เกษตรกรผู้ผลิต แต่เป็นพ่อค้าคนกลาง ตลอดจนบริษัทเอกชนผู้ดำเนินการส่งออกมากกว่า

ข้อมูลการค้าชี้ให้เห็นว่า ไทยส่งออกสินค้าในพิกัด 07 – 08 เพิ่มขึ้นร้อยละ 66 คือจาก 1,869 ล้านบาทในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ.2546 ก่อนมีความตกลงจะเริ่มมีผลบังคับใช้ เป็น 3,110 ล้านบาทในช่วงเดียวกันของปี พ.ศ.2548 ในขณะที่นำเข้าสินค้าดังกล่าวเพิ่มขึ้นจาก 496 ล้านบาทในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ.2546 เป็น 999 ล้านบาท ในช่วงเดียวกันของปี พ.ศ.2548 หรือเพิ่มขึ้นถึงเท่าตัว จากอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ว่า คุณภาพการค้าของไทยในสินค้ากลุ่มดังกล่าวอาจลดลงในอนาคต

นอกจากนี้ ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับจีน ที่เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2548 เป็นต้นมา จะส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องเริ่มลดภาษีสินค้าปกติระหว่างกันตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2548 ทำให้หลายฝ่ายคาดการณ์ว่า อาจส่งผลกระทบต่อกระเทือนต่อทั้งภาคการผลิตและคุณภาพการค้าของประเทศไทยยิ่งขึ้นไปอีก เพราะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าจีนมีต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างต่ำ

- **กรอบความตกลงการค้าเสรีไทย – อินเดีย (Thailand – India Framework Free Trade Agreement)**

ไทยและอินเดียร่วมมือจัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย – อินเดียจะเกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย และได้จัดตั้งคณะเจรจาเพื่อเจรจากรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย – อินเดีย โดยภายหลังการเจรจาของคณะเจรจาดังกล่าวรวม 6 ครั้ง ทั้งสองฝ่ายจึงได้ลงนามในกรอบความตกลงฯ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2546 และเริ่มต้นการเร่งลดภาษีสินค้า 82 รายการตามแผนงานเร่งลดภาษี (Early Harvest Scheme) ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2547 เป็นต้นมา และจะดำเนินการเจรจาในรายการสินค้าที่เหลืออีกห้าพันกว่ารายการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ.2553 ทั้งนี้ จะมีสินค้าจำนวนหนึ่งที่ทั้งสองฝ่ายสงวนการลดภาษีไว้ เนื่องจากเป็นรายการสินค้าอ่อนไหวและยังไม่พร้อมที่จะเปิดตลาดให้แก่กัน โดยอินเดียมีแนวโน้มที่จะสงวนการลดภาษีในรายการสินค้าอ่อนไหวจำนวนมาก

เนื่องจากอินเดีย มีอัตราภาษีเฉลี่ยประมาณร้อยละ 42 (ปี พ.ศ.2548) ซึ่งสูงกว่าอัตราภาษีเฉลี่ยของไทยประมาณร้อยละ 19 (ปี พ.ศ.2548) ประกอบกับอินเดียมีท่าที่ไม่ยอมลดภาษีในรายการสินค้าทั่วไปลงเหลือร้อยละ 0 ทั้งหมด แต่ต้องการให้มีสินค้าจำนวนหนึ่งคงอัตราภาษีไว้ ซึ่งแตกต่างจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทยที่ผ่านมา โดยไทยและประเทศคู่ค้าตกลงให้รายการสินค้าทั่วไปจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0 โดยมีระยะเวลาที่ลดต่างกัน

นอกจากนี้ มีรายงานข่าวถึงความเห็นจากนักเศรษฐศาสตร์ชาวอินเดียบางคนว่าการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างอินเดียกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่มีความคุ้มค่าเพียงพอ และอินเดียจะเป็นฝ่ายเสียผลประโยชน์มากกว่า ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ว่า การเจรจาความตกลงการค้าเสรีดังกล่าวอาจมีความยากลำบากกว่าที่คาดการณ์ไว้ก็เป็นได้

- **ความตกลงการค้าเสรีไทย – เปรู (Thailand – Peru Free Trade Agreement)**

ไทยและเปรูเริ่มต้นการเจรจาเพื่อจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกันเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ภายหลังจากการลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2546 โดยล่าสุดยังคงยืดเยื้อออกไป เนื่องจากการเจรจาเรื่องสินค้าอ่อนไหวของทั้งสองฝ่าย ได้แก่ ข้าว ไข่ และน้ำตาลของเปรู กับปลาป่น ทองแดง และสังกะสีของไทย รวมถึงการเจรจาเกี่ยวกับกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) นอกจากนี้เปรูยังเตรียมใช้มาตรการที่เรียกว่า Price Ban เพื่อป้องกันมิให้ราคาสินค้าเกษตรนำเข้าต่ำกว่าสินค้าภายในประเทศ โดยเก็บอากรเพื่อให้ราคาสูงขึ้นและใช้ราคาในตลาดโลกเป็นเกณฑ์อ้างอิง ทำให้ไทยขู่ที่จะล้มเลิกการเจรจาหากการเปิดเสรีไม่ทำให้ได้สิทธิมากกว่าที่เปรูผูกพันไว้กับ WTO

แม้ว่าคณะผู้แทนเจรจาของไทยจะต้องการให้การเจรจาลุล่วงไปโดยเร็วที่สุด เพื่อเข้าถึงตลาดเปรูได้ก่อนถึงคโปรที่เพิ่งเริ่มเจรจาความตกลงในลักษณะดังกล่าวกับเปรู แต่ในอีกด้านหนึ่ง ไทยเองก็ต้องรอดูท่าทีการเจรจาความตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกากับประชาคมแอนเดียน (Andean Community) อันประกอบด้วย โบลิเวีย โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เปรู และเวเนซุเอลาเพื่อใช้ในการเจรจาต่อรองว่า สินค้าที่เปรูเปิดตลาดให้แก่สหรัฐอเมริกาก็ควรเปิดให้ไทยด้วย

- **ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ BIMST – EC (Bangladesh – India – Myanmar – Sri Lanka – Thailand Economic Cooperation)**

เกิดขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2540 โดยเริ่มต้นมีสมาชิก 4 ประเทศ ได้แก่ บังคลาเทศ ศรีลังกา อินเดีย และไทย ภายใต้อักษรย่อ BIST – EC ต่อมาจึงรับสหภาพมาเข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2540 และเปลี่ยนชื่อเป็น BIMST – EC ขณะที่เนปาลและภูฏานได้เข้าเป็นสมาชิกสมบูรณในเวลาต่อมา

ประเทศสมาชิกทั้งหมดยกเว้นบังคลาเทศ ได้ร่วมลงนามในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMST – EC เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 ระหว่างการประชุมรัฐมนตรีการค้าและเศรษฐกิจ ครั้งที่ 5 ที่ภูเก็ต สารระสำคัญของกรอบความตกลงจะครอบคลุมเรื่องต่างๆ ได้แก่ การค้าสินค้า การเจรจาลด/ยกเว้นภาษีศุลกากรระหว่างสมาชิก โดยแบ่งเป็น Fast Track, Normal Track และ Negative List ซึ่งจะเจรจาให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม พ.ศ.2548 สำหรับการค่าบริการ และการลงทุน ให้เริ่มเจรจาในปี พ.ศ.2548 แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2550 โดยสมาชิกด้อยพัฒนาจะได้รับสิทธิพิเศษในด้านต่างๆ เช่น ได้รับประโยชน์จากการลดภาษีที่เร็วกว่า และลดภาษีให้สมาชิกกำลังพัฒนาอื่นๆ ซ้ำกว่า เป็นต้น

3. ความตกลงที่อยู่ระหว่างการดำเนินการเจรจา

นอกเหนือไปจากประเทศต่างๆ ที่ไทยได้บรรลุการเจรจาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ไทยยังมีการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศมหาอำนาจ 2 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น และ สหรัฐอเมริกา รวมไปถึงการเจรจากับกลุ่มประเทศสมาคมการค้าเสรียุโรป (European Free Trade Association: EFTA) โดยความคืบหน้าของการเจรจากับแต่ละประเทศมีดังนี้

- **ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น – ไทย (Japan – Thailand Economic Partnership Agreement: JTEP)**

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีมีแนวความคิดในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับญี่ปุ่น โดยยื่นข้อเสนอให้นายจุนอชิโร โคอิชิมิ เป็นครั้งแรกราวปลายปี พ.ศ.2544 การเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงมีความคืบหน้ามากขึ้นในประเด็นการเข้าถึงตลาดญี่ปุ่นของสินค้าเกษตรไทย แต่ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของญี่ปุ่นเรื่องการเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเหล็ก

การเจรจาในรอบที่ผ่านมา ญี่ปุ่นพยายามผลักดันสินค้ากว่า 130 รายการ เข้าไปในรายการสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) โดยเฉพาะข้าว มันสำปะหลัง ไข่ และน้ำตาล และประสบความสำเร็จในการดึงเรื่องข้าวออกจากการเจรจาแล้ว อย่างไรก็ตาม ในการเจรจารอบล่าสุดในประเด็นสินค้าเกษตรของไทยมีความคืบหน้าหลังจากที่ญี่ปุ่นมีท่าทีเปิดกว้างมากขึ้นในสินค้าหลายรายการ ได้แก่ ไข่ แป้งเบียร์รูป น้ำมันรำข้าว อาหารกระป๋อง ผลไม้ไทย กากน้ำตาล และกล้วย รวมไปถึงยอมตกลงเรื่องความร่วมมือด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) และมาตรฐานอาหารซึ่งทางญี่ปุ่นยืนยันว่าไม่เคยให้ประเทศใดมาก่อนแม้แต่ฟิลิปปินส์ที่ได้เจรจามาก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม หลายฝ่ายยังคงกังวลในประเด็นกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า เช่น กรณีปลาทูน่ากระป๋อง ซึ่งกำหนดว่าจะต้องใช้แรงงานประมงไทยร้อยละ 75 หรือมีการกำหนดน้ำหนักของการทำประมง

ตรงกันข้ามกับการเจรจาการค้าสินค้าอุตสาหกรรมที่ไม่คืบหน้ามากนัก โดยญี่ปุ่นต้องการให้ไทยเปิดเสรีรถยนต์ ชิ้นส่วนรถยนต์ และเหล็ก ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเปิดเสรีเหล็ก โดยคณะเจรจาฝ่ายไทยยังคงทำที่เดิมจากการเจรจารอบที่ผ่านมา คือ ยังไม่พร้อมในการเปิดเสรีทันที โดยขอคงภาษีไว้ที่อัตราฐาน (ประมาณร้อยละ 7-9.5) เป็นเวลา 10 ปีภายหลังจากความตกลงเริ่มมีผลบังคับใช้ โดยยื่นข้อเสนอว่า หากทางญี่ปุ่นยังคงยืนยันตามความต้องการเดิม ไทยก็จำเป็นที่จะต้องเจรจาเปิดตลาดสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น

ผลการเจรจาดังกล่าวทำให้ทางฝั่งญี่ปุ่นมีการวิ่งเต้นเพื่อเปิดเสรีเหล็กมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดการเจรจาบนเวทีการเมืองและการวิ่งเต้นจากภาคเอกชนของญี่ปุ่น โดยได้หยิบยกเรื่องเงินลงทุนด้านอุตสาหกรรมรถยนต์ 4 หมื่นล้านบาท มาเป็นเครื่องมือต่อรองว่าจะโยกย้ายเงินลงทุนไปยังประเทศอื่น หากการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไม่เป็นผลสำเร็จ และอาจทำให้การก้าวไปสู่การเป็น “ดีทรอยต์ ออฟ เอเชีย” ของไทยไม่เป็นผลสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อถกเถียงถึงการเปิดเสรีเหล็ก โดยฝ่ายที่เห็นด้วยกับการเปิดเสรีให้เหตุผลว่า การเปิดเสรีเหล็กนอกจากจะทำให้การเจรจาความตกลงสามารถลุล่วงไปได้แล้ว ยังส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ภายในประเทศจากการที่มีต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตที่ต่ำลงอีกด้วย นอกจากนี้ การคุ้มครองอุตสาหกรรมเหล็ก และการลงทุนสร้างโรงงานเหล็กภายในประเทศอาจไม่คุ้มค่าในระยะยาว ขณะที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยแสดงความเห็นว่า อุตสาหกรรมเหล็กเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่ต้องการการปกป้อง โดยเฉพาะเมื่อบริษัทในอุตสาหกรรมดังกล่าวของไทยเพิ่งพ้นจากระยะการปรับโครงสร้างหนี้และมีแผนการเปิดโรงงานเหล็กและขยายกำลังการผลิตเหล็กกรีดร้อน อันจะช่วยลดการขาดดุลการนำเข้าเหล็ก หากเปิดเสรีจะเป็นการทำลายอุตสาหกรรมต้นน้ำของไทยลงโดยสิ้นเชิง

ในขั้นนี้ ยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่า ไทยจะเปิดเสรีเหล็กมากขึ้นหรือไม่ หากไทยยอมเปิดเสรีสินค้าดังกล่าวมากขึ้น มีความเป็นไปได้ว่า จะทยอยลดภาษีลงแทนที่จะลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ทันที และอาจดึงนักลงทุนญี่ปุ่นเข้ามาเพื่อช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็ก รวมถึงการสร้างโรงงานเหล็กภายในประเทศ อย่างไรก็ตามการเจรจาในประเด็นดังกล่าวน่าจะยืดเยื้อต่อไปจนถึงการเจรจารอบถัดไป

- **ความตกลงการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา (Thailand – United States Free Trade Agreement: TUSFTA)**

นาย George W. Bush ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และนายกรัฐมนตรีของไทย ได้ประกาศความร่วมมือกันในการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2546 และเริ่มต้นการเจรจาแรกตั้งแต่ปลายเดือนมิถุนายน พ.ศ.2547 และรอบที่ 2 ในเดือนตุลาคม ปีเดียวกัน

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา ได้หารือประเด็นต่างๆ รวม 19 เรื่อง คือ การเปิดตลาดสินค้าเกษตร การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม การเปิดตลาดสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป มาตรการเยียวยาทางการค้า มาตรการสุขอนามัยพืชและสัตว์ อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า กฎแหล่งกำเนิดสินค้า การเปิดเสรีภาคบริการ การเปิดเสรีภาคการลงทุน แรงงาน สิ่งแวดล้อม ทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม การแข่งขันทางการค้า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างขีดความสามารถทางการค้าและวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม การระงับข้อพิพาท และความโปร่งใส

ประเด็นการเจรจาที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนและเป็นข้อถกเถียงกันในวงกว้าง ได้แก่ การเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุน โดยเฉพาะการเปิดเสรีภาคการเงินและการเปิดเสรีโทรคมนาคม และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะเรื่องสิทธิบัตรยา โดยล่าสุดในการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างทั้งสองฝ่าย รอบที่ 6 เมื่อวันที่ 9 – 13 มกราคม พ.ศ.2549 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการเจรจาในประเด็นต่างๆ โดยสรุป ดังนี้

การเจรจาเปิดเสรีสินค้า สหรัฐอเมริกาจะลดภาษีสินค้าเป็นร้อยละ 0 ทันทีเมื่อข้อตกลงบังคับใช้ประมาณร้อยละ 74 ของมูลค่าสินค้านำเข้าทั้งหมด เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องแก้ว เซรามิก พลาสติก และผลิตภัณฑ์จากยาง ลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ใน 5 ปีหลังจากข้อตกลงบังคับใช้ประมาณร้อยละ 11 เช่น เครื่องประดับ อัญมณี เงิน ทอง เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า ลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ใน 10 ปีอีกร้อยละ 12 เช่น เครื่องนุ่งห่มบางรายการ ปลาทุบกระป๋อง และยานยนต์และชิ้นส่วน ส่วนอีกร้อยละ 3 เป็นสินค้าอ่อนไหวที่รอดกลงในรายละเอียด สำหรับไทยจะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ทันทีเมื่อข้อตกลงมีผลบังคับใช้ประมาณร้อยละ 71 ของมูลค่าสินค้านำเข้าทั้งหมด เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เคมีภัณฑ์และปุ๋ย และเหล็กและเหล็กกล้า ลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ภายใน 5 ปี อีกร้อยละ 11 เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์พลาสติก และข้าวสาลี ลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ภายใน 10 ปี อีกร้อยละ 15 เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์เหล็ก และผลิตภัณฑ์พลาสติกบางรายการ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 3 เป็นรายการสินค้าอ่อนไหว เช่น นมและผลิตภัณฑ์นม ถั่วเหลือง มันฝรั่ง และข้าวโพด ที่ต้องรอดกลงในรายละเอียด

การเจรจาเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุน การเจรจาในด้านการเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุนเป็นประเด็นสำคัญที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญและพยายามบรรจุไว้ในการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทุกฉบับ โดยประเด็นที่สหรัฐอเมริกาเสนอ ได้แก่ การเข้าถึงตลาดและการกำหนดให้มีสำนักงานท้องถิ่น (Local Presence) ในภาคบริการ การใช้หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และหลักการใช้หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most – Favoured Nations) การกำหนดเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements) และการคุ้มครองการลงทุน อย่างไรก็ตาม คณะผู้เจรจาฝ่ายไทยยังไม่ได้ตกลงยอมรับข้อเสนอของสหรัฐอเมริกาในประเด็นต่างๆ ทั้งสิ้น

การเจรจาประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา ชื่อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ ประเด็นแรก การยกระดับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา สหรัฐอเมริกาต้องการให้ไทยขยายความคุ้มครองลิขสิทธิ์จาก 50 ปี เป็น 70 ปี ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า กลิ่น เสี่ยง และคุ้มครองสัญญาณดาวเทียมเพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ ประเด็นที่สอง การเพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญามากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สาม คือ การคุ้มครองพืช สัตว์ และพันธุ์พืช สหรัฐอเมริกามีข้อเรียกร้อง 2 ข้อ ได้แก่ ให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรพืชและสัตว์ และให้ความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ทุกชนิด ภายใต้อนุสัญญาอุโปฟ 1991 (UPOV Convention 1991) และประเด็นสุดท้ายการคุ้มครองยา สหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้ไทยลดระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตรยา กรณีความล่าช้าในการจดทะเบียนสิทธิบัตร และการขึ้นทะเบียนตำรับยา ให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรการวินิจฉัยและการรักษาโรคในมนุษย์และสัตว์ จำกัดการใช้มาตรการบังคับใช้สิทธิ และการคุ้มครองข้อมูลยาเป็นเวลา 5 ปี

ขณะที่การเจรจาประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาลำหรับฝ่ายไทย ประกอบด้วย การขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indicator) โดยเฉพาะกับข้าวหอมมะลิและผ้าไหมไทย และการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรชีวภาพ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าในขณะนี้การเจรจาความตกลงฯ ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกาก็ยังไม่ มีข้อตกลงผูกมัดใดๆ แต่องค์กรภาคประชาชนภายในประเทศได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านและคัดค้านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประเด็นความกังวลขององค์กรภาคประชาชนต่อการเปิดเสรีทางการค้าของ ไทยกับสหรัฐอเมริกา ได้แก่

ประเด็นแรก การเปิดเสรีสินค้าเกษตร หลายฝ่ายกังวลว่าการเปิดเสรีสินค้าเกษตรประเภทเดียวกับที่ไทยเป็นผู้ผลิตให้แก่สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะข้าวโพด ถั่วเหลือง มันฝรั่ง และผลไม้เมืองหนาว ล้วนเป็นสินค้าที่สหรัฐอเมริกามีศักยภาพการผลิตสูงกว่า ดังนั้น การเปิดการค้าเสรีในสินค้าเกษตรจึงมีแนวโน้มให้เกษตรกรไทยในประเทศจำนวนมากประสบปัญหาการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ในความเป็นจริงยังพบว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการอุดหนุนการส่งออกให้แก่เกษตรกรของตนในแต่ละปีเป็นเงินจำนวนมหาศาล การเปิดเสรีในสินค้าเกษตรจะทำให้บริษัทอเมริกันสามารถนำพืชที่มีการตัดต่อทางพันธุกรรมหรือ GMO เข้ามาในตลาดประเทศไทย โดยผ่านความพยายามของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการผลักดันให้เกิดการยอมรับพืช GMO ซึ่งหากความพยายามดังกล่าวสำเร็จภาคเกษตรของไทยจะอยู่ในมือของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด เพราะเมล็ดพันธุ์พืช GMO ร้อยละ 90 ของโลกปัจจุบันอยู่ในมือของบริษัทมอนซานโต้บริษัทเดียว การควบคุมเมล็ดพันธุ์จะทำให้ควบคุมตลาดสารเคมีเกษตรได้ด้วย เพราะว่าร้อยละ 75 ของพันธุ์พืช GMO เป็นพันธุ์พืชที่ตัดต่อพันธุกรรมให้ต้องฉีดสารเคมีปราบวัชพืชของบริษัทผลิตพืชจีเอ็มโอไปพร้อมๆ กันด้วย

ประเด็นที่สอง เรื่องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา สหรัฐอเมริกาต้องการให้คู่เจรจาคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้หลักการทริปส์พลัส (TRIPs-Plus) โดยคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของชนชาติสหรัฐฯ ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade – Related Aspects of Intellectual Property Rights) หรือข้อตกลงทริปส์ (TRIPs) ภายใต้องค์การการค้าโลก อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญในประเด็นดังกล่าวมีความเห็นว่า ข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริการวมถึงตัวอย่างจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีฉบับที่ผ่านมาของสหรัฐอเมริกานั้น มีมาตรฐานเกินกว่ากฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาเอง จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการ US – Plus เช่น ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นผู้ผลิตยาชื่อสามัญ (Generic Drug) สามารถใช้สิทธิบัตรของผู้ผลิตยาต้นแบบ (Original Drug) ในการจัดทำข้อมูลเพื่อขออนุญาตนำยาออกวางตลาด หรือใช้ในการทำวิจัยและพัฒนาที่ยาขึ้นขออนุญาตวางตลาดได้ แต่ในความตกลงการค้าเสรีที่สหรัฐอเมริกากำหนดทำกับประเทศต่างๆ นั้นผู้ผลิตยาชื่อสามัญสามารถใช้สิทธิบัตรยาผลิตข้อมูลทดสอบได้เฉพาะการขออนุญาตวางตลาดเท่านั้นแต่ไม่สามารถใช้สิทธิบัตรยาในการวิจัยและพัฒนาได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มสิทธิของเจ้าของของสิทธิบัตรและตัดสิทธิการวิจัยและพัฒนาของผู้อื่น ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องยาที่เข้มงวดเกินกว่ามาตรฐานสากลและขัดแย้งกับปฏิญญาโดฮา (Doha Declaration) นี้ จะส่งผลกระทบต่อการค้าเข้าถึงยาและระบบสาธารณสุขของไทยอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ ในเรื่องการคุ้มครองพันธุ์พืชนั้น สหรัฐอเมริกาต้องการให้ประเทศคู่เจรจาเข้าร่วมในอนุสัญญาอุพูฟ 1991 (UPOV Convention) หากไทยเข้าร่วมในอนุสัญญาดังกล่าวจะเป็นการปิดกั้นโอกาสของประเทศไทยในการสร้างระบบกฎหมายที่เอื้อต่อการคุ้มครองพันธุ์พืช และปกป้องทรัพยากรพันธุกรรมพืชอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของประเทศ และจะส่งผลให้ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบจากการผูกขาดเมล็ดพันธุ์พืชจากบริษัทข้ามชาติอเมริกัน ทั้งนี้แม้จะมีการคัดค้านและต่อต้านจากภาคประชาชนในประเด็นทรัพย์สินทางปัญญามาโดยตลอด แต่เป็นไปได้ยากว่า สหรัฐอเมริกาจะยกประเด็นดังกล่าวออกจากการเจรจา

ประเด็นต่อมาคือ การเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุน สหรัฐอเมริกาต้องการให้ไทยเปิดเสรีภาคบริการในวงกว้างและครอบคลุมแทบทุกสาขา หากไทยยอมเปิดเสรีตามข้อเรียกร้องของสหรัฐจะย่อมเกิดผลเสียมากมายตามมา โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยยังไม่มีความพร้อมเพียงพอและไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติของสหรัฐอเมริกาได้ เช่น ในภาคการเงิน ธุรกิจหลักทรัพย์ การประกันภัย ทั้งนี้ในการเปิดเสรีภาคการเงินนั้น หลายฝ่ายให้ความเห็นว่า ไทยควรจะเปิดเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินภายในประเทศ อันรวมไปถึงการหลีกเลี่ยงการเกิดวิกฤตการณ์การเงินดังเช่นในปี พ.ศ.2540

ในขณะที่ข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาในเรื่องการลงทุนนั้นสหรัฐอเมริกาต้องการต่อยอดสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) และให้มีการนำหลักปฏิบัติเยี่ยงชนชาติ (National Treatment) มาใช้ โดยให้สิทธินักลงทุนสหรัฐอเมริกาเท่าเทียมกับนักลงทุนในประเทศ

ประเด็นสุดท้าย คือ เรื่องอำนาจอธิปไตยของรัฐ เนื่องจากการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทย – สหรัฐอเมริกายึดถือกรอบการเจรจาของสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ และสหรัฐอเมริกายืนยันว่า จะเจรจาโดยยึดหลักกฎหมายของตน โดยไม่มีการแก้ไขกฎหมายแต่อย่างใด ขณะที่ทางฝ่ายไทยมีแนวโน้มที่จะต้องแก้ไขกฎหมายบางข้อเพื่อให้เป็นไปตามความตกลงการค้าเสรีที่กำลังจะเกิดขึ้น

ผลกระทบดังกล่าวอาจพิจารณาได้เป็น 2 กรณี กรณีแรกคือ รัฐบาลจะต้องนำความตกลงกับสหรัฐฯ เข้าสู่กระบวนการรัฐสภาหรือไม่ หากต้องมีการอนุวัติกฎหมายตามความตกลง ทั้งนี้กฎหมายบางส่วนอาจถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือออกเพิ่มเติมก่อนจะมีการลงนามในความตกลง นอกจากนี้ ผู้นำรัฐบาลไทยยืนยันมาโดยตลอดว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำความตกลงดังกล่าวเข้าขอสัตยาบันต่อรัฐสภา กรณีที่สอง คือ การบังคับใช้ความตกลงซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายสหรัฐอเมริกาเท่ากับเป็นการนำกฎหมายของสหรัฐอเมริกามาใช้หรือไม่ แม้แต่ในตัวเองความตกลงเองก็อาจทำให้ไทยสูญเสียอำนาจอธิปไตย เช่น การใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) ในการระงับข้อพิพาท ดังเช่นในกรณีข้อพิพาทระหว่างเม็กซิโกกับบริษัท Metalclad ของสหรัฐอเมริกา ภายหลังการบังคับใช้ความตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement: NAFTA)

นอกจากนี้ยังมีผู้วิเคราะห์การสูญเสียอำนาจอธิปไตยจากเนื้อหาความตกลงในประเด็นแรงงานสิ่งแวดล้อม โดยในประเด็นดังกล่าว สหรัฐอเมริกียืนยันข้อเสนอว่า จะให้มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบมาตรฐานด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อมของประเทศภาคี หากมาตรฐานดังกล่าวไม่เข้มงวดเพียงพอหรือบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพ ประเทศภาคีจะต้องชำระค่าปรับเพื่อนำไปปรับปรุงมาตรฐานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แม้ว่าการปรับปรุงมาตรฐานทั้งทางด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องดี แต่การยินยอมให้มีหน่วยงานอื่นนอกจากรัฐบาลทำหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้กฎหมายภายในประเทศ อาจมีความหมายเท่ากับการสูญเสียอำนาจอธิปไตยโดยอ้อม

นอกจากประเด็นความกังวลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีความกังวลว่าการทำความตกลงการค้าเสรีของไทยกับสหรัฐอเมริกา จะทำให้ไทยสูญเสียผลประโยชน์อย่างมหาศาลเช่นเดียวกับที่เม็กซิโกเคยประสบมา จากการที่เม็กซิโกลงนามในเขตการค้าเสรี NAFTA ร่วมกับสหรัฐอเมริกา และแคนาดาตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ปัจจุบันชาวไร่ข้าวโพดเม็กซิกันต้องล้มละลายอพยพไปหาอาชีพอื่นเพราะข้าวโพดราคาถูกซึ่งเกิดจากการสนับสนุนของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาไหลทะลักเข้ามาในเม็กซิโก จากข้อตกลงที่บังคับให้รัฐบาลเม็กซิโกต้องทยอยลดภาษีนำเข้าข้าวโพดให้เหลือร้อยละ 0

ภายในปี พ.ศ.2551 ทำให้รัฐบาลเม็กซิโกขาดเครื่องมือในการคุ้มครองเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดในประเทศ

ผู้คัดค้านการทำ FTA ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาชี้ว่า เม็กซิโกเหมือนกับประเทศไทย ตรงที่ดินแดนของเม็กซิโกมีความหลากหลายและเป็นแหล่งกำเนิดของพันธุ์ข้าวโพด เช่นเดียวกับที่ประเทศไทยเป็นแหล่งกำเนิดและมีความหลากหลายของพันธุ์ข้าว ชาวเม็กซิโกคุ้นเคยกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงตัวเองมาได้โดยตัวเองมาตลอด แต่ปัจจุบันเม็กซิโกต้องนำเข้าข้าวโพดจากสหรัฐอเมริกามากกว่า 6.4 ล้านตัน/ปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้ชาวนาเม็กซิกันมากกว่า ล้านครอบครัวต้องอพยพออกจากภาคเกษตรกรรม

นอกจากต้องนำเข้าข้าวโพดในปริมาณมหาศาลแล้ว เม็กซิโกยังนำเข้าถั่วเหลืองจากสหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 นำเข้าข้าวสาลีเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 เนื้อวัวแปรรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ 233 และนำเข้าข้าว เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 135 การนำเข้าสินค้าอาหารจากสหรัฐอเมริกาไม่ได้ทำให้ผู้บริโภคเม็กซิกันดีขึ้น แต่ประการใด เนื่องจากราคาอาหารหลักที่ชาวเม็กซิกันรับประทานมีราคาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 300 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการลงนามใน NAFTA เหตุการณ์เช่นนี้อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยในอนาคต หากไทยยังคงทำ FTA กับสหรัฐอเมริกาโดยขาดการพิจารณาในประเด็นต่างๆ อย่างรอบคอบ

- **ความตกลงการค้าเสรีไทย – สมาคมการค้าเสรียุโรป (Thailand – EFTA Free Trade Agreement)**

ไทยกับสมาคมการค้าเสรียุโรป ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเทศ คือ ไอซ์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ และสวิตเซอร์แลนด์ กำลังจะเริ่มดำเนินการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน รอบแรกกลางเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2548 ทั้งสองฝ่ายได้หารือข้อมูลทางการค้าระหว่างกันเมื่อเดือน มกราคม พ.ศ.2548 ที่ผ่านมา รูปแบบการเจรจาครอบคลุมทั้งด้านการค้าเสรีในสินค้าและบริการ โดยมีประเด็น การลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรม การเปิดตลาดสินค้าเกษตร การลดมาตรการที่ไร้ภาษี (Non – Tariff Barriers) โดยคาดว่าจะการเจรจารอบสองที่กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดในกลางปี พ.ศ. 2549 นี้จะมีความชัดเจนขึ้นทั้งในด้านรายละเอียดของสินค้าและกระบวนการผลิตรายสินค้า

นอกจากความคืบหน้าเหล่านี้แล้ว ในขณะนี้ยังมีประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในแผนของการตัดสินใจและการเตรียมความพร้อมในการเจรจา ได้แก่ สหภาพยุโรป แคนาดา สาธารณรัฐเช็ก แอฟริกาใต้ ชิลี เม็กซิโก เกาหลีใต้ และกลุ่มประเทศ Mercosur

เอกสารอ้างอิง

คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก (2547), “บทบาทของไทยในองค์การการค้าโลก
World Trade Organization : WTO”.

สิทธิกร นิพนธ์ (2549), “ใครได้อะไรที่ฮ่องกง ?” จดหมายข่าวจับกระแสองค์การการค้าโลก
(WTO Watch) ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 หน้า 3-13.

สิทธิกร นิพนธ์ (2549), “เส้นทางประชุมนรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก : จุดยืนและนัยต่อการ
พัฒนาของประเทศไทย” จดหมายข่าวจับกระแสองค์การการค้าโลก (WTO Watch) ปีที่ 3
ฉบับที่ 2 หน้า 33-34.

_____, “จากแคนคูนถึงฮ่องกง” จดหมายข่าวจับกระแสองค์การการค้าโลก (WTO
Watch) ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 หน้า 1,66.

_____, “จากโตโฮสู่ฮ่องกง” จดหมายข่าวจับกระแสองค์การการค้าโลก (WTO Watch) ปี
ที่ 3 ฉบับที่ 1 หน้า 1,46.

อิสร์กุล อุณหเกตุ (2548), “ความคืบหน้าการเจรจา FTA ไทย- สหรัฐอเมริกา รอบ 4 ที่มอนเตนา”
จดหมายข่าวจับกระแสองค์การการค้าโลก (WTO Watch) ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 หน้า 11.

อิสร์กุล อุณหเกตุ (2548), “รายงานความคืบหน้าความตกลงการค้าเสรีของไทย” จดหมายข่าวจับ
กระแสองค์การการค้าโลก (WTO Watch) ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 หน้า 11-18.

อิสร์กุล อุณหเกตุ (2549), “ความคืบหน้าการเจรจา FTA ไทย – สหรัฐอเมริกา รอบ 6 ที่เชียงใหม่”
จดหมายข่าวจับกระแสองค์การการค้าโลก (WTO Watch) ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 หน้า 35-40.

<http://www.ftawatch.org>